

Etiknævn og retssikkerhed

■ Psykologfaglig ekspertise finder i stigende grad anvendelse ved retslige og juridiske afgørelser, hvor der står partsinteresser på spil. Derfor må vi psykologer langt bedre end tidligere kunne overskue og forholde os til komplicerede retslige forhold og være indstillet på, at vores arbejde gøres til genstand for vurdering og kritik inden for rammerne af retssystemet. Altså må det forventes, at der fremover vil blive øget fokus på Dansk Psykolog Forenings muligheder for at yde medlemmerne bistand i juridiske og retslige sammenhænge.

Det forekommer på den baggrund problematisk, at vi har et Etiknævn, som arbejder ud fra en retspraksis, der på afgørende måde adskiller sig fra det, som er gældende i det øvrige samfund, og som synes at kolliderer med medlemmernes øgede behov for retsbeskyttelse.

Grundlæggende drejer problemet sig om, at Etiknævnet alene afgør, hvilke skridt der skal tages for at få en klagesag over et medlem tilstrækkeligt oplyst med henblik på afgørelse (jf. Vedtægter for Etiknævnet § 3, stk. 5). Der er ikke i nævnets vedtægter stillet krav til en retspraksis, hvor der er mulighed for gensidige partsindlæg, hvor sagsbehandlingen sikrer, at man kan få udtalelser fra begge parter, og hvor der i afgørelsen indgår et juridisk element: typisk enten ved medvirken af en dommer eller en juridisk deltager blandt dem, som træffer afgørelse i en sag.

Så længe det ikke er tilfældet, vil der reelt være tale om en situation, hvor Etiknævnet blot er part i de sager, det behandler. Den ”anklagede” psykolog vil på dette grundlag blot være en ”modpart”, som ”forsvarer sig”, og Etiknævnets ”dom” falder uden de elementære og vigtige muligheder for uddybende og afklarende spørgsmål til ”modparten” (dvs. Etiknævnet) og – hvad der er meget væsentligt – uden mulighed for at fremdrage konkrete eksempler på praksis.

Situationen omkring Etiknævnet undersøgelsesmetoder bliver yderligere problematisk som følge af, at Etiknævnets medlemmer har en ”skærpet tavshedspligt”, hvilket indebærer, at det er næsten umuligt for andre medlemmer af foreningen at få indblik i den form for sagsbehandling og opklaringsarbejde, som foregår i Etiknævnet.

Samlet set har vi således en forældet og ganske utryk retstilstand, når et medlem ikke kan regne med retsbeskyttelse i ordets normale forstand, hvis vedkommende indklages af et andet medlem og bliver ”dømt” for at overtræde nogle etiske principper, som ikke er særligt konkret beskrevet, og som derfor er meget åbne for fortolkninger. Et medlem i denne situation vil være tvunget til på egen hånd og uden støtte fra sin fagforening at rejse sag ved domstolene om eventuel erstatning, såfremt der på baggrund af et undersøgelsesforløb i

Etiknævnet træffes en beslutning, det pågældende medlem er uenig i, og som har juridiske/økonomiske konsekvenser.

Der er derfor lagt op til, at man fra den kommende bestyrelses side udviser rettidig omhu og går i gang med at udarbejde forslag til vedtægtsændringer, som giver en bedre intern retsbeskyttelse af medlemmerne og sikrer, at foreningen ikke fremover løber en risiko for at blive inddraget i komplicerede og ødelæggende retslige opgør med sine egne medlemmer.

Hvordan en kommende revision af Dansk Psykolog Forenings regelsæt for Etiknævnets virksomhed konkret bør indeholde, er svært at sige allerede nu. En mulighed kunne være, at man blot sletter de bestemmelser, som giver Etiknævnet mulighed for at foretage undersøgelse med henblik på sanktioner, så at Etiknævnet udelukkende beskæftiger sig med at give medlemmerne råd og vejledning om etiske problemstillinger. En anden mulighed var, at man i foreningens vedtægter indfører en bestemmelse om, at et medlem i forbindelse med indstilling til sanktion får tilbud om, at sagen kan prøves ved en domstol med henblik på, om der er tale om en overtrædelse af psykologloven. Det er den retspraksis, som i forvejen gælder for Psykolognævnet og for Patientklagenævnet i forbindelse med klagesager, hvor man vurderer, at der bør iværksættes sanktioner over for en autoriseret psykolog.

Dette vil umiddelbart bringe Dansk Psykolog Forenings interne regelsæt og forvaltning på højde med den almindelige retstilstand i samfundet. Endvidere vil det givetvis medføre en opstramning af Etiknævnets sagsarbejde og give medlemmerne større tryghed i forhold til deres beskæftigelsesmæssige situation

DEBATindlæg

– må højst fylde en A4-side med enkelt linjeafstand. Indlæg, der forholder sig til navngivne personer eller grupper, vil blive forelagt den/de pågældende til eventuel kommentar. Sådanne indlæg kan altså ikke altid optages i det førstkommande nummer.

og medlemskab af Dansk Psykolog Forening. Det indebærer, at foreningen afgiver lidt af sin suverænitæt, men dette kan næppe undgås, hvis vi skal have et Etiknævnet som det nuværende og samtidig være en forening, der kan tilgodese medlemmernes behov for en gennemsigtig retsbeskyttelse.

Helge Kolodziej

Kommentar:

■ Når man sidder i Etiknævnet valgt på Dansk Psykolog Forenings generalforsamling, er det altid dejligt, når medlemmer gør vores arbejde til genstand for debat – også gerne en kritisk debat. Nævnets formål, funktion og placering ud fra foreningens vedtægter bør løbende gøres til genstand for diskussion for at kunne udvikle sig i den retning, foreningen ønsker, og for at etikken kan tjene som guideline for psykologers praksis.

Imidlertid er det vigtigt, at præmisserne for en sådan diskussion er klare. Og i denne sammenhæng er der grund til at tydeliggøre nogle forhold:

Etik og jura er ikke det samme. Etiknævnets opgaver er i forhold til vedtægterne bestemt ud fra de etiske principper. Nævnet har ikke hjemmel til at anvende lovgivningen som grundlag for sit virke og fungerer ikke efter juridiske principper. Nævnet har således aldrig været en domstol med retspraksis mv. Vi varetager etikken, mens lovgivningen ligger til grund for afgørelser truffet i Psykolognævnet og Patientklagenævnet. Etiknævnet indsamler derfor ikke beviser eller efterforsker, men alene baserer sine vurderinger af klagesager på de oplysninger, der fremkommer fra den, der klager, og den, der klages over. Når Helge Kolodziej efterlyser et juridisk element i nævnets virke, efterspørger han derfor noget, som ligger ud over vedtægterne for Etiknævnet.

Det er rigtigt, at etiske principper oftest er mere åbne for fortolkninger og refleksioner end lovgivning. Derfor tilstræber vi i vores behandling af de indbragte klagesager at komme i dialog med medlemmet om de etiske overvejelser, der har ligget til grund for vedkommendes praksis/adfærd. Derfor forvansker Helge Kolodziej Etiknævnets position ved at hævde, at nævnet er part i de klagesager, der behandles. Etiknævnet behandler det klageforhold, der er mellem de to parter: den, der klager, og den, der klages over.

Jeg er helt enig i argumenterne for, at begge parter skal høres, og vil gøre opmærksom på, at det også er sådan, praksis fungerer: Den psykolog, der klages over, får mulighed for at fremføre sin version af sagsforløbet, redegøre for sine faglige og etiske overvejelser og svare på spørgsmål. Dette kan ske både skriftligt og ved fremmøde (med mulighed for deltagelse af bisidder). Nævnets beslutning om indstilling baserer sig således på de oplysninger, redegørelser og fremstillinger, der gives af begge parter.

Det skal nok pointeres, at det ikke er Etiknævnet, der udtaler kritik mv. Det er bestyrelsen efter indstilling fra nævnet. Dette er vigtigt, idet alvorligheden af en eventuel overtrædelse af de etiske principper således afgøres af foreningens øverste myndighed – der i øvrigt også har mulighed for at høre det medlem, der er part i en klagesag. Etiknævnet træffer altså ingen beslutninger med juridiske, økonomiske eller andre konsekvenser, som det hævdes. Etiknævnet tager stilling til håndteringen af de etiske aspekter af en given praksis.

De nuværende vedtægter for Etiknævnet indeholder både et rådgivende og et disciplinerende aspekt. Det bygger på, at vi som forening har vedtaget, at vi selv vil være med til at vurdere, hvad der anses for god etisk praksis, og hvad der ikke gør. Personligt mener jeg, at nævnet også fremover bør have denne dobbelte

funktion, men sådan behøver det naturligvis ikke være. I Sverige, eksempelvis, er Etiknævnet alene rådgivende og oplysende, mens etiknævnene i de øvrige nordiske lande både har den rådgivende og den disciplinerende funktion (som også EFPA anbefaler det). Men: det nuværende Etiknævnet følger de opgaver, der aktuelt er præciseret i vedtægterne, og ønsker man en ændret praksis i foreningen, kræver det vedtægtsændringer.

Da Etiknævnet ikke er en domstol, men et nævnet med rådgivende og disciplinerende funktioner, er vores primære formål at fremme en god, etisk praksis. I den forbindelse vil jeg fremhæve, at Etiknævnet sammen med bestyrelsen har stillet forslag om en yderligere handlemulighed for indstilling til bestyrelsen: supervision til det pågældende medlem i tilfælde af udtalt kritik og misbilligelse. Hensigten her er at give medlemmer, der alvorligt har forbrudt sig mod de etiske principper, mulighed for at udvikle sine refleksioner og sin praksis.

Der er mange forhold omkring vedtægterne for Etiknævnet, der kan og skal gøres til genstand for åben debat. Det bør dog være klart, at Etiknævnet er valgt til at fungere efter og tage vare på etikken. Og forhåbentlig kan både Helge Kolodziej og andre være enige i, at når man som medlem af har forpligtet sig til at følge de Etiske Principper for Nordiske Psykologer, må foreningen også tage stilling, hvis disse brydes? Det skylder vi hensynet til standens omdømme, den, der klager, den, der klages over, og de klienter, hvis interesser vi også skal varetage.

*Jørn Nielsen, formand for
Dansk Psykolog Forenings
Etiknævnet*